

NOTAT til Folketingets Europaudvalg og Udenrigspolitisk Nævn

Aftalen mellem EU og Storbritannien om det fremtidige forhold

EU's og Storbritanniens chefforhandlere er den 24. december 2020 blevet enige om en samlet aftale om det fremtidige forhold mellem EU og Storbritannien.

Aftalekomplekset består først og fremmest af en bred aftale om *økonomisk samarbejde*, herunder bl.a. vare- og tjenesteydelseshandel, fair konkurrencevilkår og bæredygtighed, investeringsbeskyttelse, digital handel, kapitalbevægelser, intellektuelle ejendomsrettigheder, offentlige indkøb, mobilitet af personer, transport, energisamarbejde samt en fiskeriaftale. Herudover er der indgået en ambitiøs samarbejdsaftale om *intern sikkerhed*, der bl.a. sikrer britisk tilknytning til Europol og Eurojust og lægger op til samarbejde ift. fx hvidvask, udlevering af personer, retsforfølgelse mv. Endelig indeholder aftalen et afsnit om *britisk adgang til EU-programmer* som fx forskningsprogrammet Horizon Europe. Dette kombineres med en overordnet struktur for *governance* – dvs. hvordan den samlede aftale implementeres og håndhæves i praksis. Der er herudover indgået en separat aftale om nukleart samarbejde under EURATOM. Det bemærkes, at der ikke er indgået en aftale om udenrigs- og sikkerhedspolitisk samarbejde, idet Storbritannien ikke har ønsket dette.

I det følgende beskrives de centrale dele af aftalen, herunder [varehandel](#), [tjenesteydelser mv.](#), [fair konkurrence og bæredygtighed](#), [fiskeri](#), [energi](#), [transport](#), [mobilitet af personer og koordinering af sociale ydelser](#), [britisk deltagelse i EU-programmer](#), [intern sikkerhed](#) og [governance](#).

Varehandel

Aftalens kapitel om varehandel indeholder fuld told- og kvotefrihed inden for alle sektorer, hvilket EU ikke har i frihandelsaftaler med andre tredjelande. Herudover indeholder aftalen en række regler, der alle har til formål at skabe en så gnidningsfri varehandel som mulig – dvs. regler om tekniske handelsbarrierer, sanitære og fyto sanitære foranstaltninger (dyre- og plantesundhed, SPS-standarder), et bredt og frivilligt reguleringsmæssigt samarbejde samt et tæt toldsamarbejde. Aftalen lægger endvidere op til gensidig anerkendelse af certificering ift. kemikalier, økologiske produkter (i første omgang indtil ultimo 2023), vin, køretøjer og medicin (gensidig anerkendelse af inspektioner vedr. fremstilling af medicin).

Det ændrer dog ikke på, at vilkårene for samhandlen mellem EU og Storbritannien som tredjeland vil blive væsentligt forringet som følge af Brexit, også selvom aftalen sikrer den mest åbne og ambitiøse varehandel, ift. hvad man ellers kender fra EU's frihandelsaftaler. Varehandlen mellem EU og Storbritannien vil blive mere omkostningsfyldt og mindre smidig, som følge af at Storbritannien ikke længere vil være en del af EU's indre marked og toldunion. Det skyldes bl.a., at der vil blive behov for grænsekontrol af varer og eksportcertifikater for fødevarer, ligesom krav til produkter kan ændre sig som følge af, at Storbritannien kan indføre andre love og regler end de, der følger af de fælles EU-produktkrav. Dermed kan der opstå øget administrativt arbejde, herunder fx krav til dokumentation og risiko for forstyrrelser, ligesom der over tid kan opstå fordyrende regulatoriske barrierer, som følge af forskellige regelsæt i EU og Storbritannien.

Ift. oprindelsesregler indeholder aftalen såkaldt fuld kumulation mellem EU og Storbritannien, der indebærer, at alle materialer, der stammer fra EU og Storbritannien samt visse bearbejdnings, der foregår i EU eller Storbritannien "tælles med", når en vares oprindelse fastlægges. Til sammenligning vil fx japanske materialer ikke automatisk "tælle med", medmindre disse bearbejdes i EU eller Storbritannien og opfylder aftalens produktspecifikke oprindelsesregler. Som noget helt særegent indeholder aftalen særlige alternative og midlertidige oprindelsesregler for biler, der gør, at aftalens oprindelsesregler på dette punkt først finder fuldt ud anvendelse fra 2027.

Aftalen ændrer ikke på, at der fra 1. januar 2021 vil være toldformaliteter ved al handel mellem EU og Storbritannien som en uundgåelig konsekvens af Storbritanniens valg om at forlade EU's indre marked og toldunion. Aftalen indeholder dog en række bestemmelser og protokoller, der – for nogles vedkommende dog først på sigt – muliggør visse lettelser i disse formaliteter. Desuden lægger aftalen som noget nyt i en EU-frihandelsaftale op til et fremtidigt bredt og omfattende samarbejde om blandt andet toldkontrol mellem EU og Storbritannien, ikke mindst i forhold til risikoanalyser mm.

Tjenesteydelser mv.

Aftalens kapitel om tjenesteydelser ligger overordnet inden for rammerne af EU's seneste færdigforhandlede frihandelsaftaler med fx Japan og Canada, samt inden for igangværende forhandlinger med fx Australien og New Zealand. Aftalen er således på niveau med EU's mest ambitiøse frihandelsaftaler, bortset fra få områder, hvor aftalen går videre, herunder ift. offentlige udbud, juridiske tjenester og en ny tekst på datastrømme, jf. nedenfor.

På trods af at aftalen sikrer en vis åbenhed i markedet for tjenesteydelser, ligger dette dog langt fra niveauet i EU's indre marked, hvor handel med tjenesteydelser blandt andet faciliteres ved fri bevægelighed samt automatisk anerkendelse af kvalifikationer, hvorfor der vil indtræde begrænsninger med det samme. Handlen med tjenesteydelser mellem EU og Storbritannien vil derfor fremover blive dyrere og mere besværlig, primært som følge af nye

administrative procedurer, samt at virksomheder skal tilpasse sig forskellige regelsæt i hhv. EU og Storbritannien.

Aftalen indeholder først og fremmest bestemmelser om *ikke-diskrimination* af udenlandske tjenesteydere samt *markedsadgang*, hvoraf sidstnævnte sikrer, at parterne ikke kan fastsætte fx kvantitative restriktioner eller såkaldte økonomisk behovstest for udenlandske tjenesteydelser. Herudover indeholder aftalen forpligtelser for præstationskrav ("performance requirements") for *investorer*, samt lokalt indhold for *tjenesteydere*. Disse forpligtelser skal forhindre, at parterne har mulighed for at pålægge lokalt indholds krav ved leveringen af en tjeneste, eller at parterne kan kræve, at en virksomhed etablerer sig for at levere en tjeneste. Disse forpligtelser er gældende, medmindre parterne har opstillet særlige krav til leveringen af en tjenesteydelse. Disse særlige krav er fastlagt i selve aftalen, hvorefter parterne ikke efterfølgende må indføre nye diskriminerende krav. Ift. *regulatorisk samarbejde* følger aftalen praksis i andre frihandelsaftaler, hvorefter retten til at regulere nationalt grundlæggende fastholdes. Det kombineres med regler om god regulatorisk praksis. Herudover indeholder aftalen specifikke bestemmelser om regulatoriske discipliner om telekommunikation, finansielle tjenester, leveringstjenester samt international maritim transport.

Et andet aspekt af handel med tjenesteydelser er *midlertidig personbevægelse for tjenesteydere*. Her baserer slutresultatet sig i høj grad på en mindre udbygning af WTO's såkaldte 'mode 4'-regler, der giver en vis adgang til midlertidig levering af tjenesteydelser, fx ift. selvstændigt erhvervsdrivende og koncerninternt udstationerede. Grundlæggende betyder det, at værtslandets regler vil gælde ikke blot for den pågældende tjenesteydelse, men også for betingelserne for indrejse, ophold og arbejde samt arbejdsrettigheder. Der er således tale om en dårligere adgang end hvis Storbritannien fortsat var en del af EU's indre marked.

Endelig er der indgået en ramme for gensidig *anerkendelse af erhvervsmaassige kvalifikationer*, der dog også ligger langt fra indre markeds-niveauet, hvor udgangspunktet er automatisk anerkendelse mellem EU-landene. I stedet indeholder aftalen en ramme for, hvordan EU og Storbritannien på sigt kan forhandle fagspecifikke aftaler på plads om gensidig anerkendelse af kvalifikationer, sådan som der også indgår i aftalen med Canada.

Digital handel, grænseoverskridende datastrømme og udveksling af personaleoplysninger

I tråd med EU's nyere frihandelsaftaler indeholder aftalen en række bestemmelser om digital handel. Også på dette punkt ligger aftalen på niveau med andre frihandelsaftaler og dermed også langt fra EU's digitale indre marked. Formålet er at facilitere elektronisk handel, at adressere ubegrundede barrierer for elektronisk handel og at sikre et åbent, sikkert og tillidsvækkende onlinemiljø for virksomheder og forbrugere. Konkret indeholder aftalen bestemmelser om bl.a. elektroniske tillids- og godkendelsestjenester som fx elektroniske signaturer, forbud mod told på elektroniske transmissioner, forbud mod krav om godkendelse udelukkende på grund af at tjenesten leveres elektronisk, samarbejde vedrørende regulatoriske spørgsmål med hensyn til digital handel og digital forbrugerbeskyttelse.

Aftalen adresserer også det centrale punkt om grænseoverskridende datastrømme, herunder forbud mod datalokaliseringsskrav. Aftalen tager dog på samme tid højde for, at parterne skal kunne beskytte personoplysninger og privatlivets fred. Reguleringen af datastrømme er nyt i EU's frihandelsaftaler. Dog indgår punktet også i en række igangværende forhandlinger fx med New Zealand og Australien, dog med visse justeringer her, og det er da heller ikke EU's hensigt med aftalen, at Storbritannien på dette punkt skal tilbydes mere end andre lande.

Udveksling af persondata er – ligesom finansielle tjenesteydelser – et område, der i høj grad håndteres via unilaterale beslutninger. Hvad angår data, er det generelt vigtigt, at datastrømme faciliteres mellem EU og Storbritannien mhp. virksomheders fortsatte muligheder for at udveksle information med operatører i Storbritannien. Når det kommer til personoplysninger, er det dog vigtigt, at EU's beskyttelse af personoplysninger rejser med oplysningerne, hvis disse overføres til Storbritannien. Personoplysningerne kan derfor ikke overføres som hidtil mellem EU og Storbritannien, indtil Kommissionen har foretaget en tilstrækkelighedsvurdering, dvs. vurderet, at britiske regler sikrer et tilstrækkeligt beskyttelsesniveau, hvad angår personoplysninger. Kommissionen har endnu ikke vurderet, at der har været tilstrækkeligt grundlag for at kunne træffe sådanne beslutninger på dataområdet, men man er i aftalen i stedet blevet enige om en overgangsordning, der skal sikre stabilitet og kontinuitet for datahåndtering, indtil de relevante tilstrækkelighedsbeslutninger foreligger.

Intellektuelle ejendomsrettigheder (IPR)

Ift. fremtidige immaterielle rettigheder henviser aftalen til en række internationale aftaler i WIPO og WTO om beskyttelse og håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder. Aftalen sikrer således i al væsentlighed, at det nuværende beskyttelsesniveau fremover bevares, ligesom det fastlægges, at den anden parts nationale rettighedshavere ikke må behandles mindre favorabelt end egne rettighedshavere. Endvidere omtaler aftalen forretningshemmeligheder, grænsekontrol ift. forfalskede varer m.v. Endelig fastslås det, at parterne skal etablere en mekanisme for samarbejde og informationsudveksling omkring sager af fælles interesse. Det bemærkes i øvrigt, at aftalen indeholder en forpligtelse ift. følgeretsvederlag for ophavsmanden til et kunstværk. EU-borgere kan derfor kræve at modtage det særlige følgeretsvederlag ved videresalg af deres kunstværker i fx auktionshuse.

Ift. *den fælles europæiske patentdomstol* meddelte Storbritannien i juli 2020, at de som resultat af deres udtræden af EU ikke ønsker at deltage i samarbejdet om domstolen. Med Storbritanniens udmeldelse af EU, vil Storbritannien heller ikke blive en del af EU-enhedspatentet.

Offentlige indkøb

Ift. offentlige udbud indeholder aftalen forpligtelser på ikke-diskrimination af EU-virksomheder, selv for små kontrakter lavere end tærsklerne i WTO. Der er således tale om udvidelser til GPA'en (Government Procurement Agreement, som er en WTO-aftale, der sikrer en vis grad af åbne markeder ift. offentlige udbud), og en komité nedsættes til at følge aftalen, ligesom aftalen indeholder mulighed for bilateral tvistbilæggelse. Det betyder, at virksomheder i EU fortsat vil have en vis adgang til at byde på offentlige kontrakter i Storbritannien og omvendt, selvom denne adgang bliver forringet ift. i dag.

Det finansielle område

Finansielle tjenesteydelser indgår normalt kun i begrænset omfang i EU's forhandlinger med tredjelande. Aftalen indeholder i tråd med andre frihandelsaftaler derfor også alene et meget overordnet afsnit om finansielle tjenesteydelser, samt en fælles erklæring om fremtidig regulatorisk samarbejde på området, jf. nedenfor. Grunden til, at finansielle tjenesteydelser kun er overordnet adresseret i selve aftalen er, at markedsadgang ift. finansielle tjenesteydelser primært gives via unilaterale beslutninger – såkaldte ækvivalensbeslutninger, der er gældende på en række forskellige områder inden for finansielle tjenesteydelser. Det betyder, at EU ensidigt (og Storbritannien vice versa) skal vurdere om Storbritanniens regler og tilsyn kan sidestilles med EU's regler og tilsyn i en sådan grad, at man kan tillade adgang til EU's marked. Jo flere områder, hvor reglerne og tilsyn ligner hinanden, desto flere områder kan der gives adgang på (den enkelte ækvivalensbeslutning er et binært ja/nej). Ækvivalensreglerne vil dog aldrig kunne give lige så uhindret markedsadgang som de passportingregler,

der gælder mellem EU-lande. Det er alene op til Kommissionen at vedtage ækvivalensbeslutninger, typisk ved gennemførelsesretsakt. På samme måde skal Storbritannien vurdere EU's ækvivalens med britiske regler for at give adgang til det britiske marked.

I tillæg til selve aftalen er der en fælles erklæring om regulatorisk samarbejde inden for finansielle tjenesteydelser. I erklæringen forpligter EU og Storbritannien sig til at blive enige om rammerne for det regulatoriske samarbejde til marts 2021, særligt i forhold til håndteringen af ækvivalens dog med understregning af begge parter autonomi i ækvivalensbeslutninger og disses unilaterale karakter. Det regulatoriske samarbejde skal desuden fokusere på udveksling af synspunkter og analyser; transparens og dialog i forhold til ækvivalens; og styrket samarbejde og koordination.

Storbritannien har den 9. november 2020 ensidigt truffet positiv ækvivalensbeslutning fsva. EU's regler og tilsyn på en lang række områder. Fra EU's side har Kommissionen derimod efterspurgt klarhed fra Storbritannien om deres fremtidige regime for de i alt omkring 40 områder for finansielle tjenesteydelser, hvor der er ækvivalensbestemmelser i EU's finansielle regulering – bl.a. ift. regler om kreditinstitutter, forsikringsselskaber, finansielle markeder m.v. Man har endnu kun vurderet tilstrækkelig klarhed til at kunne træffe ækvivalensbeslutninger på enkelte områder. For eksempel har Kommissionen for nylig truffet beslutning om at opretholde adgang for finansielle virksomheder i EU til at benytte såkaldt 'centrale modparter' i London for derivater, der er kritisk finansiell infrastruktur for EU. Den beslutning er med andre ord i høj grad i EU's egen interesse. Ift. eventuelle ækvivalensbeslutninger på yderligere finansielle områder, afhænger det ifølge Kommissionen i sidste ende af, om Storbritannien kan give tilstrækkelig klarhed om deres fremtidige regime. Tidsperspektivet for eventuelle ækvivalensbeslutninger fra Kommissionens side er uklart.

Fair konkurrence og bæredygtighed

Et centralt spørgsmål har igennem hele forhandlingsprocessen været, hvordan man sikrer fair konkurrence mellem europæiske og britiske virksomheder. Man er i den forbindelse blevet enige om forpligtelser om fair konkurrence inden for bl.a. statsstøtte, konkurrenceområdet, arbejdstagerrettigheder og social beskyttelse, miljø og sundhed, klima og skat.

If. *statsstøtte* er man blevet enige om en fælles ramme, der skal sikre sammenlignelige – men ikke nødvendigvis ens – fremtidige statsstøtteregimer. Reglerne i denne ramme ligger de facto meget tæt op ad EU's overordnede regler og principper for statsstøtte og matcher således i al væsentlighed EU-statsstøtteretten samt baserer sig også på EU's tilgang om, at subsidier ikke er tilladt, medmindre der er gjort specifikke undtagelser. Dog er støttetærsklerne højere end i EU, og reglerne for offentliggørelse af støtte er videre end i EU, ligesom tidsfristerne i nogle tilfælde vil være længere, idet der er undtagelser, som ikke gælder internt i EU, men kun ved samhandel med Storbritannien. Der defineres ikke et klart mandat eller opgavebeskrivelse for de uafhængige overvågningsmyndigheder, aftalen forpligter parterne på at have, men disse skal løbende sikre effektiv håndhævelse af reglerne. Det følger samtidig af aftalen, at statsstøttereglerne skal kunne håndhæves direkte ved de britiske domstole, hvor Kommissionen skal have ret til at forelægge sager. Det kombineres med en tvistbilæggelsesprocedure og safeguard-klausuler, der giver EU mulighed for ensidige beskyttelsestiltag, hvis Storbritannien ikke overholder forpligtelserne, fx told på britiske varer. EU vil også kunne indføre beskyttelsestiltag i tilfælde af statsstøtte, der ikke er aftalestridig men har en påvist konkurrenceforvridende effekt på samhandlen.

På *konkurrenceområdet* indeholder aftalen bestemmelser om, at både EU og Storbritannien skal opretholde konkurrenceregler, der indeholder forbud mod konkurrencebegrænsende

aftaler, forbud mod misbrug af dominerende markedsposition, kontrol med fusioner mv., og at disse regler skal anvendes gennemsigtigt og ikke-diskriminerende.

Ift. arbejdstagerrettigheder, miljø, klima (inkl. energimål) og skat indeholder aftalen såkaldte '*non-regression klausuler*', som betyder, at parterne forpligter sig til rammer, der modvirker en sænkning af nuværende standarder. Det vil i praksis etablere eksisterende EU-standarder som et bundniveau, der ikke kan divergeres væsentligt fra, idet EU-standarder allerede er implementeret i britisk lovgivning og derfor udgør et de facto fælles udgangspunkt.

I relation til *arbejdstagerrettigheder* vedrører de konkrete standarder omfattet af non regression de gældende overordnede regler i EU/Storbritannien vedr. grundlæggende rettigheder, sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, ansættelsesvilkår, information og høring samt restrukturering (kollektive afskedigelser mv.). Ift. håndhævelse forpligter aftalen Storbritannien til effektive nationale mekanismer. Herudover indeholder aftalen et afsnit om internationale forpligtelser på området (efterlevelse af ILO-kernekonventioner samt Europarådets sociale charter, fremme af ILOs decent work agenda, social dialog mv.)

På *miljøområdet* vedrører standarderne en lang række områder, herunder fx industrielle udledninger, luftkvalitet, natur og biodiversitet, sundhedsmæssige krav til kemisk produktion samt til landsbrugs- og fødevarersektoren. Herudover fastslår aftalen det kendte 'forurenen betaler-princip'. Ift. håndhævelse fremgår det af aftalen, at Storbritannien skal oprette en uafhængig overvågningsmyndighed, der løbende kan monitorere udviklingen.

Ift. *klimaspørgsmålet* har man genbekræftet parternes forpligtelse til effektiv implementering af internationale aftaler (Paris-aftalen mv.), ligesom Storbritannien vil udvikle sit eget system for carbon-pricing, der grundlæggende svarer til EU's ETS (EU Emissions Trading System) mhp. at sikre, at Storbritanniens udtræden ikke går særligt ud over konkurrenceevnen for de energitunge virksomheder i EU. Ift. områder, der ikke var dækket af carbon pricing, vil udgangspunkt igen være en non-regressionsklausul ift. EU's standarder (inkl. målsætninger) ved udgangen af overgangsperioden. Ift. håndhævelse skal der også oprettes uafhængig myndighed i Storbritannien på dette område. Klimaforpligtelserne er i øvrigt gjort til en såkaldt 'essentiell aftaleklausul' på linje med spørgsmål om retsstatsprincipper, menneskerettigheder og forpligtelser vedr. masseødelæggelsesvåben. Brud på essentielle aftaleklausuler giver den anden part mulighed for særligt stærke sanktionsmekanismer, herunder suspendering af hele eller dele af aftalen.

Ift. *skat* sigter non-regression klausulerne på EU's nuværende standarder for 'good governance', OECD's minimumstandarder til bekæmpelse af aggressiv skatteplanlægning, OECD's gældende standarder for rentefradragsbegrænsningsregler, CFC-regler, regler om hybride mismatches og transparensbestemmelser. Aftalen indeholder desuden bestemmelser om administrativt samarbejde om moms, afgifter og told samt om gensidig bistand i relation til inddrivelse af skatter og afgifter.

Et helt centralt element i spørgsmålet om fair konkurrence har været EU's mulighed for at beskytte sig imod fremtidig risiko for britisk dumping. I fraværet af mulighed for at forpligte Storbritannien på efterlevelse af EU's fremtidige standarder, er dette aspekt håndteret med etablering af en re-balanceringsmekanisme baseret på parternes mulighed for at iværksætte *ensidige beskyttelsestiltag*. Parterne vil grundlæggende kunne iværksætte beskyttelsestiltag, hvis den generelle udvikling på statsstøtte eller standarder over tid leder til et for stort omfang af divergens med substantiel effekt på samhandlen (fx hvis EU hæver standarder på et område markant, fx som led i den europæiske grønne pagt). Konkret kan tiltagene være indførelse af told eller suspendering af andre aftaleelementer. Forud for en re-balancering er den

ene part forpligtet til orientere modparten, der både før og efter vil kunne kræve en vurdering af tiltagets nødvendighed og proportionalitet i aftalens voldgiftspanel.

Udover overstående indeholder aftalen også en generel safeguard-mekanisme, der fanger situationer i den fremtidige relation, der leder til seriøse og formentlig vedvarende udfordringer generelt eller i en sektor. Her kan EU også tage proportionelle beskyttelsestiltag. Re-balanceringsmekanismen er i aftalen genstand for en review-klausul, der kan udløses, hvis en part finder, at den bliver brugt for ofte. I så fald vil det udløse et review af hele den økonomiske aftale.

Fiskeri

Forhandlingsresultatet ift. fiskeri sikrer en fordeling af fiskerimuligheder for de fælles bestande mellem de to parter og gensidig farvandsadgang i en tilpasningsperiode frem til den 30. juni 2026. I tilpasningsperioden på 5,5 år reduceres EU's fiskeri i britisk farvand med 25 % af værdien af fangsterne herfra, hvilket som hovedregel sker med en indfasning, hvor der startes med en reduktion på 15 % i 2021. Reduktionen i EU's fiskerimuligheder er for visse af de fælles bestande, og ikke alle. Niveaue af reduktionen på den enkelte bestand varierer. Kommissionen har bestræbt sig på, at man internt i EU ikke har forrykket afgørende på balancerne i adgangs- og kvoteforhold, og dermed sikret en nogenlunde lige byrdefordeling blandt EU's fiskerilande, selvom det umiddelbart vurderes, at visse lande (ikke Danmark) påvirkes mere af kvotereduktionerne end andre, dog vurderes det, at det danske demersale fiskeri (efter blandt andet torsk, mørksej, havtaske og kuller) rammes hårdt af aftalen. Dette skal desuden ses i lyset af, at det danske demersale fiskeri har en relativt lavere afhængighed af britiske farvande, end det danske pelagiske fiskeri og industrifiskeriet. I tilpasningsperioden er den gensidige farvandsadgang som udgangspunkt uændret. Parterne skal informere hinanden om ændringer i niveau og betingelser for farvandsadgang fra 1. juli 2026.

Der fastsættes en målsætning om årlige konsultationer om niveauet af fiskerimuligheder på baggrund af den fastsatte kvotefordeling. Der kan i konsultationerne også findes enighed om niveauet af fiskerimulighederne for bestande, der ikke er nævnt i bilaget, samt udveksling af fiskerimuligheder. Der kan også fastlægges forvaltningstiltag for de fælles bestande. Der skal i tillæg hertil ses på at iværksætte en frivillig mekanisme til udveksling af fiskerimuligheder i løbet af året mellem parterne. Gensidig farvandsadgang gives, såfremt der er enighed om niveauet af fiskerimulighederne. Såfremt det ikke er muligt at indgå en aftale mellem parterne senest den 20. december hvert år, skal hver part selv fastsætte sine midlertidige fiskerimuligheder. Til disse midlertidige fiskerimuligheder gives også en tidsbestemt gensidig farvandsadgang. Der gives endvidere en vis adgang til britiske farvande indenfor 6-12 sømil. Adgangen til 6-12 sømil er ikke relevant for danske fartøjer.

Ved tvister mellem parterne, hvor den ene part ikke vurderes at efterleve fiskeriaftalens bestemmelser, f.eks. hvor den ene part – efter overgangsperioden – lukker for adgangen til sine farvande, kan den anden part svare ved at lukke adgangen til sine farvande, samt suspendere toldfriheden for fiskeriprodukter. Hvis denne sanktion ikke vurderes tilstrækkelig i forhold til den økonomiske og samfundsmæssige effekt af den første parts farvandslukning, kan man suspendere toldfriheden for andre produkter. Såfremt dette fortsat ikke er proportionalt til indvirkningen, gives en række andre muligheder for at indføre sanktioner på områder med undtagelse af bl.a. fair konkurrencebestemmelserne. Mulighederne for sanktioner vurderes derfor at være brede. 4 år efter tilpasningsperiodens afslutning – i 2030 – skal aftalen revideres, herunder skal man se på mulighederne for at kodificere og styrke farvandsadgangen samt kvotefordelingen. Endelig indeholder aftalen en række øvrige aftalelementer, herunder målsætninger for samarbejdet i overensstemmelse med principperne

om langsigtet bæredygtig forvaltning, herunder princippet om Maksimalt Bæredygtigt Udbytte (MSY).

Energi

På energiområdet er man blevet enige om bestemmelser, der først og fremmest har til formål at sikre en hensigtsmæssig udvikling af det integrerede energisystem på øen Irland samt fortsat gensidig adgang til parternes respektive energimarkeder (gas- og elektricitet) via eksisterende og fremtidige interkonnektorer, der forbinder Storbritannien og nærliggende EU-lande, herunder Danmark via Viking Link. Markedsadgangen er kombineret med sikring af fair konkurrence særligt ift. statsstøtte og carbon pricing (jf. afsnit ovenfor). Herudover indeholder aftalen forpligtelser om forsyningssikkerhed, vedvarende energi, bæredygtighed og råmaterialer, der i høj grad baserer sig på EU's praksis i forbindelse med nyere frihandelsaftaler. Ift. atomkraft er der i en separat aftale lagt op til samarbejde om bl.a. forskning og sikkerhed, baseret på EURATOM-standarder.

Endelig har man sikret, at Storbritannien fortsat kan have tilknytning til Nordsøsam arbejdet, der er et frivilligt samarbejde mellem 10 lande omkring Nordsøen, primært med fokus på havvind. Det forudses at blive baseret på en separat samarbejdsaftale (memorandum of understanding), da Nordsøsam arbejdet ikke formelt er en del af EU-samarbejdet. Dog skal en evt. kommende samarbejdsaftale i Nordsø-regi vedtages enstemmigt i Rådet, da Kommissionen er medlem af det eksisterende Nordsøsam arbejdet. Aftalen giver endvidere mulighed for et parallelt samarbejde mellem transmissionssystemoperatørerne om bl.a. havvind under tilsyn af den særlige komite for energi, der etableres.

Transport

Aftalen regulerer vejtransport, luftfart, jernbane og maritim transport (idet sidstnævnte dog er placeret i tjenesteydelsesafsnittet i selve aftalen).

Luftfart

Inden for luftfart opereres med ni niveauer af markedsadgang – fra 1. til 9. såkaldte frihedsgrad, hvor sidstnævnte er det mest liberale. EU og Storbritannien er blevet enige om en aftale, der tillader markedsadgang op til 4. frihedsgrad – dvs. en *markedsadgang*, der tillader flyvninger mellem EU og Storbritannien, men fx ikke at britiske selskaber foretager interne flyvninger i EU (gælder både ift. passagertransport og fragt). Aftalen åbner herudover også for, at enkelte EU-lande kan indgå bilaterale aftaler med Storbritannien om 5.-frihedsgader for ren fragtflyvning. Det vil tillade af-/pålæsning af fragt ifbm. mellemlandinge i hhv. EU og Storbritannien på flyvninger til/fra andre tredjelande. Mhp. at sikre en vis operationel fleksibilitet for EU's og Storbritanniens luftfartsselskaber tillades visse former for code sharing (fælles rutenummer) samt visse former for leasing af fly. EU-siden har herudover også haft stort fokus på at undgå risiko for udkonkurrering af EU's luftfartsselskaber, hvorfor afsnittet også indeholder specifikke bestemmelser om *fair konkurrence* i luftfartsindustrien. Endelig indeholder aftalen bestemmelser om *luftfartssikkerhed*.

Vejtransport

Ifølge vejtransport er man blevet enige om en fuld liberaliseret adgang til at udføre klassisk international transport mellem Storbritannien og et EU-land, en begrænset adgang til at udføre tredjelandstransport mellem to EU-lande med mulighed for to ture efter endt international transport samt en begrænset adgang til godscabotage internt i et EU-medlemsland med mulighed for én cabotagetur i løbet af 7 dage efter endt international transport. Det er muligt at kombinere én tredjelandstransport med én godscabotagetransport, men i så fald må der maksimalt udføres to ture. Et EU-medlemsland har i dag mulighed for at udføre 3

cabotageure i løbet af syv dage efter endt international transport. Aftalen indeholder også visse regler om skatte- og afgiftsfrihed for køretøjer, der anvendes til vejtransport.

Samlet set er der tale om en meget liberal aftale på vejtransportområdet med langt større markedsadgang end nogen andre tredjelande besidder i dag. Dette gælder særligt ift. muligheden for at udføre tredjelandstransporter, der i dag er begrænset for andre tredjelande, samt adgangen til at udføre godscabotage, som ingen andre tredjelande besidder i dag. Der er derfor samlet set tale om en markedsadgang, der ligger meget tæt på det niveau af markedsadgang, som man tillader internt i EU. Af hensyn til Irland har man i aftalen herudover sikret, at transit via Storbritannien fra et medlemsland til et andet er tilladt. Endelig indeholder aftalen også en række bestemmelser om fair konkurrence specifikt ift. vejtransportområdet med britiske forpligtelser ift. køre-/hviletid, arbejdstid, brug af takografer samt krav om kvalifikationsbeviser for godschauffører mv.

Aftalen vedrører også adgang til at udføre passagertransport ved lejlighedsvis kørsel, almindelig og speciel rutekørsel. Det er bl.a. muligt for operatører i henholdsvis Storbritannien og EU at udføre rutekørsel og speciel rutekørsel mellem Storbritannien og EU og vice versa, ligesom der er opstillet udvidede muligheder for transport mellem Irland og Storbritannien. Reglerne vedrørende lejlighedsvis kørsel suppleres af reglerne fastsat i medfør af Interbus-aftalen, der omfatter lejlighedsvis international personbefordring.

Jernbane

Aftalen på jernbaneområdet sikrer i høj grad en videreførelse af den nuværende åbne adgang til parternes respektive jernbanemarkeder. Ift. Euro-tunnelen har EU-siden valgt, at dette skal håndteres via en bilateral aftale mellem Frankrig og Storbritannien, som bl.a. skal sikre opretholdelse af relevante sikkerhedsregler.

Maritim transport

Søfarten hviler i særlig høj grad på internationale regler, og spørgsmålet har derfor også været mindre kompliceret i en Brexit-sammenhæng. I aftalen sikres *gensidig markedsadgang* baseret på et ligebehandlingsprincip. Herudover bemærkes det, at de horisontale *statsstøttere* også gælder for maritim transport. Endelig bemærkes det, at maritim cabotage ikke er en del af aftalen. Dette følger sædvanlig praksis i EU's frihandelsaftaler.

Mobilitet af personer og koordinering af sociale ydelser

Ifølge *mobilitet* af personer betyder aftalen grundlæggende, at EU-borgere fremover behandles som andre tredjelandsborgere i Storbritannien med hensyn til adgang til arbejdsmarkedet og omvendt fsva. briter i EU. Aftalen åbner i øvrigt op for mere favorable vilkår til irske statsborgere pga. det fælles rejseområde mellem Irland og Storbritannien (Common Travel Area). EU-borgere vil derfor i fremtiden grundlæggende skulle vurderes ift. den britiske regerings nye immigrationssystem, der efter australsk forbillede har styrkt fokus på mellem- og højt kvalificerede personer med umiddelbart begrænset adgang for personer med lavt kvalifikationsniveau.

Ifølge *koordination af sociale ydelser* er det endt med en aftale, der sikrer ydelser for EU-borgere, der efter 1. januar 2021 kommer til Storbritannien, og vice versa, ift. fx barsel, arbejdsløshed, sygdom, invaliditet, pension og arbejdsskader. Protokollen om social sikring er dog i første omgang tidsbegrænset til at gælde i 15 år med mulighed for at aftale forlængelse. Omfanget af ydelser svarer i høj grad til EU's interne regler, ligesom de gældende principper for koordination i høj grad er overtaget (sammenlægning af perioder og eksport mv., dog ikke eksport af arbejdsløshedsdagpenge i 3-6 måneder, da denne mulighed er knyttet op på

EU's fri bevægelighed, og ydelser ved invaliditet kan heller ikke eksporteres). Aftalen omfatter dog ikke familieydelser, herunder børnepenge. Aftalen giver mulighed for at, at udstationerede arbejdstagere i op til 2 år kan forblive omfattet af hjemlandets sociale sikring.

På sundhedsområdet regulerer aftalen adgang til naturalydelser ved sygdom, moderskab og dermed ligestillede ydelser ved faderskab ved ophold i et andet land end bopælslandet. Endvidere giver aftalen borgere adgang til nødvendig medicinsk behandling under midlertidigt ophold i en anden medlemsstat end den stat, hvor borgeren er offentligt sikret. Endelig vil borgere have adgang til planlagt behandling i hhv. EU og UK, forudsat at behandlingen er forhåndsgodkendt af det land, hvor borgeren er offentligt sikret.

Britisk deltagelse i EU-programmer

Parterne er blevet enige om en rammeaftale for britisk deltagelse i EU-programmer. Der er enighed om principperne for deltagelse i rammeprogrammet Horizon Europe (forskning), dele af rumprogrammet (jordobservationssystemet Copernicus og overvågning og sporing i rummet (SST), Euratom (det nukleare forskningsprogram) og ITER (grundforskningsprojekt om fusionsenergi). Parterne bekræfter også gensidig interesse i PEACE+, som dog vil indgå i en særskilt aftale. Mobilitetsprogrammet Erasmus+ er ikke en del af aftalen. På basis af rammeaftalen og principperne i den politiske erklæring ("udkast til protokol I og II"), kan parterne indgå associeringsaftaler, når programmerne er endeligt vedtaget primo 2021. Overordnet vil Storbritannien deltage i programmerne på tredjelandsvilkår. Det vil bl.a. sige, at Storbritannien mister stemmeretten. I forhandlingerne har der særligt været fokus på de konkrete britiske budgetbidrag. Det fremgår af aftalen, at konkrete bidrag vil være baseret på en klassisk BNP-tilgang (operationelt bidrag samt supplerende deltagelsesgebyr på 4 pct.). Der er for Horizon Europe ligeledes aftalt en mekanisme for opjustering af Storbritanniens bidrag, hvis det britiske hjemtag skulle blive højere end det BNP-beregnete britiske bidrag. Storbritannien vil ikke deltage i den del af Det Europæiske Innovationsråd under Horizon Europe, hvor støtten gives i (eller i kombination med) andre former end bevillinger.

Herudover indeholder aftalen bestemmelser om proces for evt. suspendering af Storbritanniens deltagelse, så der sikres en smidig og ikke-kaotisk proces for evt. britisk udtræden. Endelig er der klare bestemmelser om håndhævelse og forsvarlig økonomisk forvaltning. Reelt vil der være tale om kontrakter indgået mellem EU og britiske enheder (fx universiteter), hvilket muliggør en effektiv håndhævelse.

Udover deltagelse i EU-programmer bemærkes det, at aftalen etablerer et samarbejde om sundhedssikkerhed og sikrer derved, at der fortsat kan være en tæt dialog mellem EU og Storbritannien om håndteringen af alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler som fx den aktuelle COVID-19-pandemi. Det følger af aftalen, at parterne skal informere hinanden rettidigt om forekomsten af alvorlige grænseoverskridende sundhedstrusler. Storbritannien kan anmode om midlertidig adgang til EU's overvågningssystem (Early Warning and Response System, EWRS) og kan endvidere inviteres til at deltage i en komité med deltagelse fra medlemslandene mhp. at udveksle information og koordinere håndteringen af den pågældende trussel. Aftalen åbner for samarbejde om sundhedssikkerhed i internationale fora, ligesom der lægges op til at etablere en samarbejdsaftale mellem EU's Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme (ECDC) og den relevante myndighed i Storbritannien. Endelig er samarbejde om bekæmpelse af antibiotikaresistens fremhævet særskilt i aftalen.

Intern sikkerhed

Aftalen sikrer overordnet et tæt samarbejde om intern sikkerhed, – dvs. politi- og retssamarbejde. Konkret betyder det bl.a., at Storbritanniens tilknytning til Europol og Eurojust er baseret på de gældende regler for tredjelande. Herudover sikrer aftalen bl.a. mulighed for udveksling af oplysninger gennem PNR-systemet (passageroplysninger) og gennem ECRIS (oplysninger om straffedomme). Der er også indgået aftale om udveksling af såkaldte Prüm-data, som er oplysninger om fingertryk, DNA og køretøjer. Videre er der bestemmelser om udlevering, databeskyttelse, hvidvask og terrorfinansiering. Det bemærkes, at Storbritannien har afvist at samarbejde ift. Schengen Informationssystemet (SIS II – bl.a. oplysninger om eftersøgte personer eller stjålne køretøjer og dokumenter.), da man her har ønsket enten fuld adgang på linje med EU-medlemsstater eller intet samarbejde. Der er i stedet etableret en alternativ procedure for udveksling af visse typer af operationel information.

Governance (håndhævelse og tvistbilæggelse)

Aftalen indeholder en horisontal governance-model, der skal omfatte hele aftalekomplekset, idet visse dele ikke er omfattet. Det skal, udover at understøtte en stabil relation, bl.a. muliggøre suspendering af aftalen på tværs af områder ('cross-suspension'), idet mere borgernære områder som EU-programmer og koordination af sociale ydelser dog ikke kan suspenderes grundet brud på øvrige aftaleelementer. Også aftalekapitlet om intern sikkerhed er undtaget muligheden for 'cross-suspension'. Herudover skal parterne som udgangspunkt anvende beskyttelsestiltag inden for samme område som et givet aftalebrud og alene ty til 'cross-suspension' hvis målrettede beskyttelsestiltag er umuligt eller utilstrækkeligt. En part kan bede voldgiftspanelet foretage en vurdering om retmæssigheden og proportionaliteten af 'cross-suspension'.

Den *løbende overvågning og implementering* af aftalen skal håndteres via dialog i det foreslåede Partnerskabsråd og fagspecifikke underudvalg. Fsva. *tvistbilæggelse* kan begge parter, hvis den indledende dialog ikke medfører en løsning, ensidigt kræve, at en sag forelægges det uafhængige voldgiftspanel, der afgør spørgsmålet med bindende virkning for parterne. Det bemærkes, at aftale om intern sikkerhed er genstand for en særlig tvistbilæggelsesprocedure, hvor tvister løses via politisk tvistbilæggelse uden mulighed for bindende afgørelse af et voldgiftspanel. Ift. *sanktionering* af manglende overholdelse, vil voldgiftspanelet kunne tillade den anden part at suspendere dele af aftalen (eller udtrædelsesaftalen) eller aftalen i sin helhed. På enkelte essentielle områder er der mulighed for, at parterne ensidigt – uden at skulle gennem voldgiftssystemet – kan lave beskyttelsesforanstaltninger (fx indføre toldsatser), fx ved brud på retsstatsprincipper. Suspendering af aftaleelementer må være proportionelt med det givne aftalebrud, og en part kan kræve, at voldgiftspanelet træffer afgørelse om forslagens nødvendighed og proportionalitet.

Denne overordnede, horisontale governance-struktur suppleres af *særligt effektive mekanismer* inden for enkelte områder med behov for hurtige reaktionsmuligheder som bl.a. fair konkurrence og fiskeri. Ift. statsstøtte er det fx aftalt, at parterne skal have en uafhængig myndighed, der løbende overvåger området. Hertil kommer, at statsstøttereglerne skal kunne håndhæves direkte ved de britiske domstole, hvor Kommissionen skal have ret til at forelægge sager, og endelig skal EU have mulighed for ensidigt at indføre foreløbige beskyttelsesforanstaltninger (interim measures), selvom der ikke har været en voldgiftsproces. Ift. fiskeri er der ligeledes lagt op til foreløbige beskyttelsesforanstaltninger uden behov for voldgiftsproces, her i form af mulighed for pålæg af told.

Samlet vurdering af aftalen

Aftalen vurderes at udgøre et solidt fundament for det fremtidige forhold mellem EU og Storbritannien, også selvom man fra dansk side gerne havde set et endnu tættere samarbejde med Storbritannien på en række områder, ikke mindst ift. udenrigs- og sikkerhedspolitik. Det ændrer ikke på, at forholdet mellem EU og Storbritannien som tredjeland uundgåeligt vil blive mindre tæt, herunder særligt ift. samhandlen der vil blive dyrere og mere besværlig. Det er en uundgåelig konsekvens af Storbritanniens valg om at forlade EU og det indre marked. Aftalen begrænser omkostningerne, men kan ikke fjerne de grundlæggende konsekvenser af Brexit.

Selvom aftalen ikke kan videreføre status quo med indre markedsvilkår, sikrer aftalen et fortsat tæt og balanceret økonomisk samarbejde. På den ene side sikrer aftalen en privilegeret markedsadgang til Storbritannien ift. både varer og tjenesteydelser til gavn for dansk erhvervsliv, herunder ikke mindst inden for danske styrkepositioner som bl.a. fødevarer, grøn energi, medicin og søfart. Samtidig vurderes aftalen – jf. også Kommissionens vurdering – at indeholde en passende balance mellem rettigheder og forpligtelser. Det gælder særligt spørgsmålet om fair konkurrence, hvor aftalens forpligtelser og sanktionsmekanismer kan være med til at sikre mod dumping af standarder vedr. fx miljø, klima og arbejdstagerrettigheder samt udgøre et værn mod udkonkurrering af danske virksomheder og tab/udflytning af danske arbejdspladser. Ift. fiskeri vurderes aftalen at være et acceptabelt kompromis henset til den meget store afstand i forhandlingerne mellem EU og Storbritannien, og idet den giver en vis stabilitet i hvert fald frem til sommeren 2026.

Endelig vurderes hensynene til øvrige danske interesser også varetaget på tilfredsstillende vis, herunder ift. fortsat tæt samarbejde på energiområdet samt intern sikkerhed og dermed bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet og terrorisme.

På baggrund af ovenstående er det sammenlagt vurderingen, at aftalen mellem EU og Storbritannien er udtryk for et rimelig kompromis, der på den ene side sikrer et samarbejde, der er så tæt som muligt i lyset af de stærke britiske ønsker om et brud med EU, og på den anden side ikke giver Storbritannien urimelige fordele til skade for danske interesser – ikke mindst ift. fair konkurrence og dermed dansk vækst og beskæftigelse.